

To improve production process accounting in horticulture it is necessary to:

- extend the list of accounts used for production process accounting (accounting for deferred expenses);*
- provide new costing items of production costs for the formation of reserves to finance expensive projects;*
- calculate the rate of interest for the provision for future financing of works related to the liquidation of plantings;*
- record peculiarities of industrial accounting in the Order on accounting policies.*

Keywords: *costs, horticulture, biological assets, costs on maintaining the biological productivity, costs on improving the biological assets, deferred expenses, production process accounting.*

УДК 631.162:338.434

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

**С.А. Власюк, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва**

Розглянуто проблеми фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, проаналізовано стан їх кредитного забезпечення, обґрунтовано чинники, що гальмують даний процес. Запропоновано теоретичні та практичні підходи щодо залучення як внутрішніх, так і зовнішніх джерел фінансування.

Ключові слова: *фінансово-кредитне забезпечення, банківське кредитування, аграрні розписки, державне фінансування, зовнішні запозичення*

Постановка проблеми. Розвиток ринкової економіки, функціонування різноманітних форм власності, необхідність активізації фінансових відносин, демократизація банківської справи потребує створення нових, адекватних до ринкових умов, підходів до фінансово-кредитного забезпечення аграрного сектору, оскільки вони в основному зводяться до врахування фінансового стану та кредитної історії позичальника, а не враховують цілі фінансування конкретних проектів та його майбутнього розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми пошуку оптимальних шляхів фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників висвітлюється у працях таких відомих вчених як В. Алексійчук, О. Гудзь, М. Дем'яненко, О. Непочатенко, П. Саблук, В. Савчук, П. Стецюк, М. Федоров та ін. науковців. Проте динамічний розвиток вітчизняної економіки потребує постійного наукового пошуку в даному напрямі.

Метою даного дослідження є обґрунтування альтернативних джерел фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників для подальшого їх використання у процесі простого та розширеного відтворення аграрного виробництва.

Методика досліджень. У процесі дослідження використано такі наукові методи: монографічний – для розгляду джерел фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників; статистико-економічний – для оцінки сучасного стану та тенденцій розвитку кредитування; абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень і формування висновків.

Результати досліджень. Подальше функціонування аграрного сектору економіки вимагає зваженого підходу щодо фінансування господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників. Нині, в Україні існують різноманітні джерела фінансування. У цьому контексті значним і суттєвим є вміння виокремити пріоритетне джерело, що зумовлює необхідність глибшого дослідження теоретичних, методичних і практичних питань задля розв'язання найболючіших проблем сільськогосподарських товаровиробників, та забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринках.

Дослідження фінансово-кредитного забезпечення підприємств аграрної сфери, у тому числі сільськогосподарських товаровиробників, свідчать про те, що вони в основному працюють за рахунок власних фінансових ресурсів, які є основною часткою у виробничій діяльності, проте вони є недостатніми для покриття потреб виробництва. Брак власних оборотних активів спонукає товаровиробників сподіватися на підтримку з боку держави й зумовлює необхідність розвитку різних форм фінансування.

Досвід країн з розвинутою ринковою економікою свідчить, що внаслідок специфіки сільського господарства підприємства без фінансової підтримки та належного державного захисту нормально функціонувати не можуть. Державна підтримка повинна бути спрямована на підвищення рівня прибутковості аграрних підприємств, забезпечення потреб населення в якісній продукції та зростання її експорту [1].

Необхідність фінансових ресурсів, без яких сільськогосподарські товаровиробники не можуть існувати, зумовлено: нестабільною та непрогнозованою державною політикою; відсутністю ефективної та доступної інфраструктури аграрних ринків та системи маркетингу; неефективною державною політикою щодо підтримки експортерів; залежністю від зміни зовнішньої кон'юнктури, необхідністю обслуговування боргів (зовнішні запозичення) та відсутності права власності на землю тощо.

Кредитування є одним із основних складових механізму фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських товаровиробників за відсутності у них достатніх власних коштів. Банківське кредитування є одним з основних джерел фінансового забезпечення діяльності підприємств аграрного сектору, оскільки саме воно здійснює активний вплив на раціональне формування засобів підприємства.

Нині, для комерційних банків кредитування сільськогосподарських товаровиробників є пріоритетним напрямом використання ресурсів, про що свідчить структура їх кредитного портфеля (понад 40% залишків за кредитами, наданими суб'єктам господарювання, – кредити підприємств аграрної сфери).

Банками розроблено спеціальні пропозиції для підприємств аграрного сектору:

- кредити або кредитні лінії, що передбачають фінансування на будь-якому етапі виробничого циклу для купівлі добрив, засобів захисту рослин, паливно-мастильних матеріалів, придбання племінного поголів'я худоби тощо;

- програма розвитку бізнесу підприємців сільської місцевості в рамках співпраці з Німецько-Українським фондом щодо кредитування на придбання основних засобів, інвестиційне кредитування;

- кредити на поповнення власних оборотних активів;

- лізинг сільськогосподарської техніки імпортного виробництва, що дає змогу сільгоспвиробникам придбати сільськогосподарську техніку, навісне/причіпне сільськогосподарське обладнання від провідних світових виробників, як нову, так і вживану;

- авалування комерційних векселів для підприємств АПК та інші [2].

Пільгові кредити надаються виключно на конкурсній основі в межах встановлених за регіонами лімітів для часткової компенсації ставки за кредитами за рахунок коштів державного бюджету, визначених Міністерством аграрної політики за погодженням із Міністерством фінансів. При видачі пільгового кредиту сільгоспвиробникам банки обов'язково враховують наявність гарантованих умов для їх погашення (рис.1).

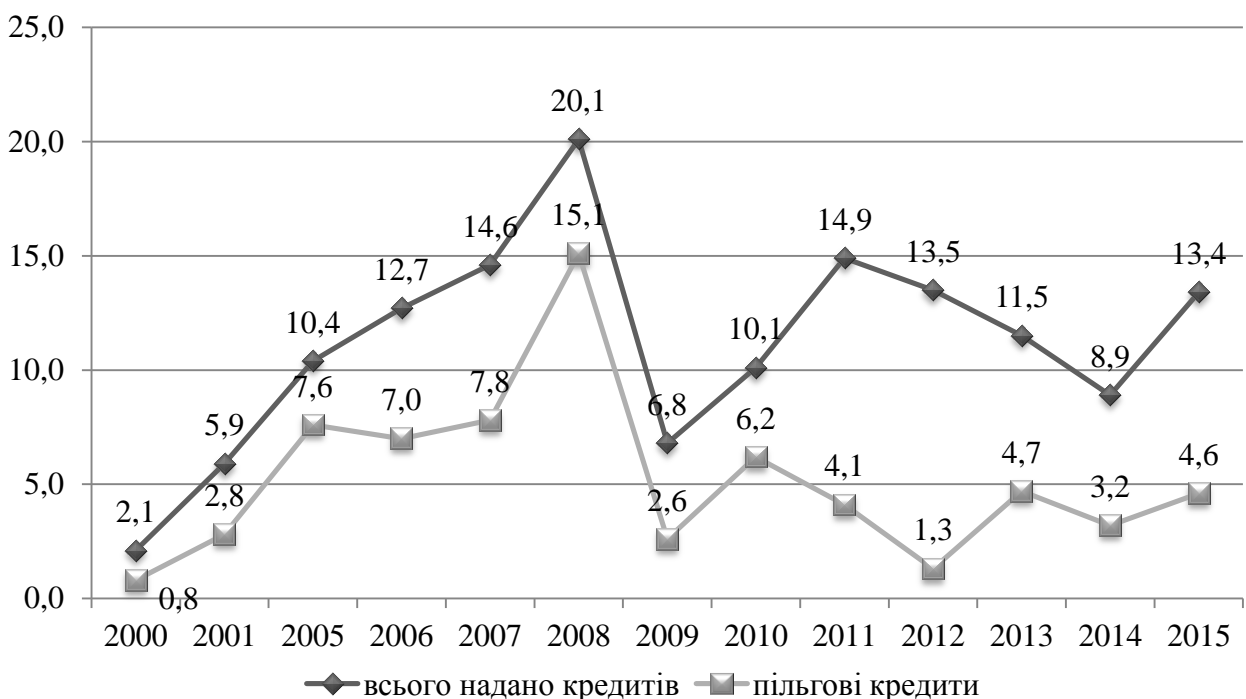

Рис. 1. Обсяги кредитування підприємств аграрної сфери України, млрд грн

Аналіз кредитного забезпечення 2000–2015 рр. свідчить, що обсяги кредитування підприємств аграрної сфери мали нестійку тенденцію. Проте можна виокремити три періоди. Перший – протягом 2000–2008 рр (до фінансової кризи) – коли обсяги наданих кредитів зросли удвічі; другий – 2009–2011, коли після різкого спаду кредитування агровиробників поступово дійшло рівня 2006–2007 рр.; третій – 2013–2015 рр., набрання чинності законів щодо запровадження нових реформ.

На даний час, кредити сільгоспвиробникам надаються строком: до 12 місяців – на поповнення оборотних активів; до 3 років – на придбання основних засобів. Переважна частина кредитів, наданих сільгоспвиробникам, є короткостроковими. Як правило, вони спрямовані на забезпечення фінансування польових робіт, в той же час, коли довгострокові кредити дають змогу вирішити проблему розширення виробництва та оновлення виробничих засобів.

Компенсація відсоткових ставок з бюджету України надається на конкурсній основі суб'єктам господарювання агропромислового комплексу – юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми і форми власності та фізичним особам – підприємцям за укладеними кредитними договорами: у 2015 р. – за умови, що сума відсотків за користування кредитами та розмір плати за надання інших банківських послуг, пов'язаних з укладенням кредитного договору, не перевищують 30 % річних; починаючи з 2016 р. – за умови, що сума відсотків за користування кредитами не перевищує облікової ставки НБУ, збільшеної на 3 відсоткових пункти на момент укладання договору. При цьому витрати з надання інших банківських послуг, пов'язаних з укладенням кредитного договору, не підлягають компенсації. Компенсація надається за нараховані і сплачені у поточному році відсотки за користування кредитами у розмірі 50 % облікової ставки НБУ, що діє на дату нарахування відсотків, але не вище розмірів, передбачених кредитними договорами (рис.2) [3].

Незважаючи на зазначену державну допомогу, надзвичайно високі відсоткові ставки та низький рівень технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, останні змушені винаймати сторонні організації для повного або часткового забезпечення комплексу польових робіт та оплачувати їх послуги або після реалізації сільськогосподарської продукції або безпосередньо шляхом передачі зернових культур фактично за собівартістю. Навіть попри економічну кризу сільськогосподарська галузь залишається привабливою для інвесторів. Вони готові й надалі налагоджувати співпрацю з вітчизняними сільськогосподарськими товаровиробниками.

Так, загальна сума на яку були реалізовані інвестиційні проекти у 2015 р. становила 30,7 млрд. грн., що більше в порівнянні з 2014 р. на 12,5% або на 3,4 млрд. грн. Лідерство за впровадження належить Вінницькій області, де загальна вартість проектів сягає 10 млрд. грн. Найбільше зростання кошторисної вартості у 2015 р. порівняно з 2014 р. відбулося у Черкаській області – майже у 17 разів або на 1830,8 млн. грн. більше, Запорізькій

області – у 3,2 рази, або на 138,0 млн.грн., Львівській області – у 3рази, або на 73,4 млн.грн., Київській області – у 2,4 рази, або на 1052,5 млн.грн., Одеській області – у 2,3 рази, або на 3004,6 млн.грн. [4].

Рис. 2. Рівень відсоткових ставок комерційних банків України за надані кредити підприємствам аграрної сфери у національній валюті, %

Серед компаній, які вже тривалий час працюють на українському аграрному ринку, особливо вирізняються своєю активністю такі, як Syngenta, BASF, Bayer, ARgroup, Monsanto, IMK, CHS та інші. Всі вони демонструють зацікавленість у аграрних розписках, безпосередньо працюють із ними і всіляко сприяють їх впровадженню в нових пілотних регіонах.

Проблема фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників також може успішно вирішуватися за допомогою кредитної кооперації, яка задовольняє потребу в кредитних ресурсах тих сільськогосподарських підприємств, які не мають доступу до кредитів банків. За оцінками Національної асоціації кредитних спілок України (НАКСУ), на даний час в Україні існує 782 кредитних спілки, які набули в Держфінпослуг статусу фінансової установи та внесені до Державного реєстру фінансових установ [5].

Підтримка аграрного сектору є головним пріоритетом діяльності ЄС. За останні 20 років витрати ЄС на підтримку сільського господарства в порівнянних цінах 2007 р. склали приблизно по 50-60 млрд євро на рік. Так, у 2009 р. із загального бюджету ЄС 140 млрд євро сільському господарству

було спрямовано 57 млрд євро або 41 % бюджету. У 2012 р. ЄС спрямував майже 83 мільярди євро аграріям, що склало 20% всіх доходів сільгоспвиробників. У бюджеті ЄС на 2013 р., який становить приблизно 158,5 млрд євро, на сільське господарство, розвиток села та підтримку фермерства спрямовано 42 млрд (27%) [6]. В умовах економічної кризи багатомільярдні субсидії сільському господарству стають усе більш обтяжливими для бюджету ЄС. Така система субсидування веде до надвиробництва і втрати якості продукції.

Водночас, для збалансованої підтримки розвитку сільськогосподарських виробників країн Євросоюзу фінансування буде проводитись за новою системою, яка торкається, перш за все, способів і термінів коректування єдиного аграрного платежу фермерам; принципів і термінів можливого збереження зв'язку такого платежу з об'ємом виробництва; можливості надання до 10% національних квот допомоги з бюджету ЄС на підтримку обмеженого кола галузей в несприятливих регіонах; інструментів управління кризами і ризиками, особливо страхування урожаїв і загальних фондів; відміни молочних квот з 2015 р.; підвищення норми обов'язкової модуляції до 13% до 2012 р. при додатковому скороченні виплат великим фермам, які одержують 100 тис євро і більш виробничих субсидій в рік; формального припинення інтервенції на ринках пшениці дурум, рису, свинини, введення нульової інтервенції на ринку кормового зерна і системи торгів для продовольчої пшениці, вершкового масла і сухого молока. Таким чином реформування загальної аграрної політики країн Євросоюзу доводить, що державна фінансова підтримка сільгоспвиробників повинна враховувати не лише розвиток, а й стимулювати до самофінансування.

Висновки. Отже, фінансово-кредитне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників передбачає використання декількох альтернативних джерел фінансування, які не виключають одне одного та можуть бути використані одночасно. Підґрунтям цього виступає органічне поєднання джерел, форм та методів фінансування. Організація формування структури джерел фінансово-кредитного забезпечення являє собою суперечливий процес, який залежить від багатьох чинників, серед яких ритмічність та своєчасність надходжень коштів у певний відрізок часу, напрями розвитку на перспективу, фінансовий стан, склад та структура ринку, доцільність інвестування діяльності в майбутньому. Лише постійна взаємодія різноманітних форм та джерел фінансування й державної підтримки дадуть можливість якісних зрушень у аграрній сфері.

Література

1. Стан фінансування АПК у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/15506>
2. У НБУ розповіли про підтримку підприємств АПК області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://procherk.info/news/7-cherkassy/30369-u-nbu-rozповili-pro-pidtrimku-pidpriemstv-apk-oblasti>

3. Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів / Затверджено постановою КМУ від 29 квітня 2015 р. № 300 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF>

4. Інформація про стан впровадження найбільш важливих інвестиційних проектів, що реалізуються в агропромисловому комплексі регіонів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/system/files/>

5. Історія кредитного руху в Україні [Електронний ресурс] / Петро Козинець // Україна фінансова. – 2008. – вип.1. – Режим доступу. <http://who-is-who.com.ua/book/kreditspilki2008.html>

6. Пошкус Б.И. Что нового в системе поддержки сельского хозяйства в странах ЕС // [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.viapi.ru/publication>

References

1. State of financing agro industrial complex in 2015. Accessed at <http://minagro.gov.ua/node/15506>. (in Ukrainian).

2. They spoke about the support of enterprises of agro industrial complex of a region at the National Bank of Ukraine. Accessed at <http://procherk.info/news/7-cherkassy/30369-u-nbu-rozpovili-pro-pidtrimku-pidpriemstv-apk-oblasti>. (in Ukrainian).

3. Order of using costs provided by the state budget for finance support of events of agro industrial complex by reduction of credits. Affirmed by the regulation of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April, 29, 2015. № 300. Accessed at <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/300-2015-%D0%BF>. (in Ukrainian).

4. Information about the state of introduction of the most important investment projects that are realized at agro industrial complex of regions. Accessed at <http://minagro.gov.ua/system/files/>. (in Ukrainian).

5. Kozynets, P. (2008). History of credit flow in Ukraine . *Finance Ukraine*, 2008, no. 1. Available at: <http://who-is-who.com.ua/book/kreditspilki2008.html>. (in Ukrainian).

6. Poshkus, B. What is new in the system of supporting agriculture in EU countries? Accessed at <http://www.viapi.ru/publication>. (in Ukrainian).

Одержано 27. 04. 2016

Аннотация

Власюк С.А.

Финансово-кредитное обеспечение сельскохозяйственных товаропроизводителей в условиях евроинтеграционных процессов

Актуальность поиска инструментов финансово-кредитного обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей растет при необходимости устранения влияния финансового кризиса, повышения темпов экономического роста.

Целью данного исследования является обоснование альтернативных источников финансово-кредитного обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей для дальнейшего их использования в процессе простого и расширенного воспроизводства аграрного производства.

В процессе исследования использованы следующие научные методы: монографический – для рассмотрения источников финансово-кредитного обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей; статистико-экономический – для оценки современного состояния и тенденций развития кредитования; абстрактно-логический – для теоретических обобщений и формирования выводов.

Выявлено, что необходимость финансовых ресурсов, без которых сельскохозяйственные товаропроизводители не могут существовать обусловлено: нестабильной и непрогнозируемой государственной политики; отсутствием эффективной и доступной инфраструктуры аграрных рынков и системы маркетинга и тому подобное.

Кредитование является одним из главных составляющих механизма финансового обеспечения деятельности сельскохозяйственных товаропроизводителей.

Анализ кредитного обеспечения 2000-2015 гг. Показывает, что объемы кредитования предприятий агропромышленного комплекса имели неустойчивую тенденцию, они как росли, так и резко падали.

При исследовании установлено, что компенсация процентных ставок из бюджета Украины предоставляется на конкурсной основе субъектам хозяйствования агропромышленного комплекса.

Выявлено, что даже несмотря на экономический кризис сельскохозяйственная отрасль остается привлекательной для инвесторов. Так, общая сумма на которую были реализованы инвестиционные проекты в 2015 году составил 30,7 млрд. грн., что больше по сравнению с 2014 годом на 12,5% или на 3,4 млрд. грн.

Установлено, что проблема финансово-кредитного обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей также можно успешно решать с помощью кредитной кооперации.

Предлагается для финансово-кредитного обеспечения сельскохозяйственных товаропроизводителей использования нескольких альтернативных источников финансирования, которые не исключают друг друга и могут быть использованы одновременно. Основой этого выступает органическое сочетание источников, форм и методов финансирования. Только постоянное взаимодействие различных форм и источников финансирования и государственной поддержки позволят качественных сдвигов в аграрной сфере.

Ключевые слова: финансово-кредитное обеспечение, банковское кредитование, аграрные расписки, государственное финансирование, внешние заимствования

Annotation

Vlasiuk S.A.

Financial and credit supply to agricultural commodity producers under the conditions of the European integration processes

Applicability of searching the instruments of finance and credit supply of agricultural commodity producers increases with the necessity of elimination of finance crisis influence and the increase of tempo of the economic growth.

The goal of the following research is the foundation of alternative sources of finance and credit supply of agricultural commodity producers for their further use in the course of simple and widened agricultural production.

During the investigation the following scientific methods were used: monographic – for examining the sources of finance and credit supply of agricultural commodity producers;

statistic and economic – for evaluation of modern state and tendencies of development of crediting; abstract and logical – for theoretical generalizations and the formation of conclusions.

It was identified that the necessity of finance resources, without which agricultural commodity producers cannot function, is caused by: unstable and unpredictable state policy; absence of effective and available infrastructure of agrarian markets and the system of marketing etc.

Crediting is one of the main constituent parts of the mechanism of finance supply of agricultural commodity producers' activity.

Analysis of credit supply in 2000-2015 shows that the size of crediting enterprises of an agro industrial complex had unstable tendency; they increased as well as abruptly decreased.

During the research it was found that compensation of interest rate from the budget of Ukraine is provided for subjects of agro industrial complex economy by tender.

It was identified that the agricultural branch has remained attractive for investors even in spite of the economic crisis. So, the total sum of money for realizing investment projects in 2015 was 30.7 bln UAH, that is for 12.5% or 3.4 bln UAH more as comparing with 2014.

It was set that the problem of finance and credit supply of agricultural commodity producers may be successfully solved with the help of credit cooperation.

They offer for finance and credit supply of agricultural commodity producers to use several alternative finance resources which will not exclude each other and may be used simultaneously. Its basis is the systematic combination of sources, forms and methods of financing. Only constant cooperation of different forms and sources of financing and state support will cause qualitative shifts in agrarian sphere.

Key words: finance and credit supply, bank crediting, agrarian receipts, state financing, external loans.

УДК 338.27:336.71

МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ ВИПЛАТ ПРИ НАДАННІ ФАКТОРИНГОВИХ ПОСЛУГ БАНКІВСЬКИМИ УСТАНОВАМИ

О.М. Головченко, доктор економічних наук

О.А. Степаненко, кандидат економічних наук

Міжнародний гуманітарний університет

О.М. Гострик, кандидат економічних наук

Одеський національний економічний університет

У статті викладено аргументи на користь доцільності використання методу імітаційного моделювання для аналізу показників ймовірності виплат при наданні факторингових послуг комерційними банками. Обґрунтовано і надано практичний приклад використання запропонованої моделі. Отримані результати дозволили запропонувати ефективні управляючі рішення в галузі встановлення необхідного балансу використання відповідних ресурсів.

Ключові слова. Імітаційне моделювання, методи аналізу, кредитний ризик, факторинг, банки